

Protocol Dyslexie Pieter Nieuwland College

'Dyslexie is een specifieke leerstoornis met een neurologische basis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau.'

Stichting Dyslexie Nederland

Inleiding

Dyslexie is onafhankelijk van intelligentie. Kinderen met dyslexie kunnen wat betreft schoolprestaties ver achterblijven bij het gemiddelde niveau. Dit ondanks een goede inzet, met alle gevolgen van dien in de persoonlijke, gezins- en maatschappelijke sfeer.

Het Pieter Nieuwland College (PNC) voert een beleid op het gebied van dyslexie. Dit houdt in dat er naar gestreefd wordt om dyslectische leerlingen:

- het onderwijs te laten volgen waarvoor zij de capaciteiten hebben;
- te ondersteunen bij het vergroten van de functionele lees- en schrijfvaardigheid, indien nodig met hulpmiddelen en
- te leren omgaan met de (mogelijke) knelpunten en hindernissen die zij ondervinden tijdens de schoolcarrière.

Het uitgangspunt is dat elke docent op het PNC weet:

- welke leerlingen in zijn of haar klas dyslectisch zijn;
- hoe hij/zij met deze leerlingen om dient te gaan op het gebied van dyslexie;
- hoe maatwerk te leveren door hulpmiddelen en leertechnieken aan te bieden die passend zijn bij de betreffende leerling en
- welke extra faciliteiten er geboden kunnen worden aan de betreffende leerlingen.

Om een leerling met dyslexie op het PNC zo goed mogelijk vanaf de start van de brugklas of via de zij instroom te kunnen begeleiden, is het dan ook belangrijk dat vanuit de basisschool leerkracht of bij zij instroom via het voortgezet onderwijs (inschrijfformulier of dossier dat wordt opgestuurd naar het PNC) of de ouders wordt aangegeven dat een leerling de diagnose dyslexie heeft. Zo kunnen wij op het PNC dyslectische leerlingen zo goed mogelijk begeleiden tijdens de hele schoolloopbaan tot en met het eindexamen.

1. Hoe worden leerlingen met dyslexie gesignaleerd?

- a. Alle inschrijfformulieren en dossiers van leerlingen die aangemeld zijn, worden bekeken door het zorgteam. Dit gebeurt voor de zomervakantie en in de loop van het jaar bij tussentijdse aanmeldingen. Opmerkingen over dyslexie en handelingsadviezen vanuit de school die het dossier van de leerling aanlevert, worden genoteerd in Magister en gecommuniceerd naar de mentor van de betreffende leerling. De mentor informeert zijn docententeam hierover zodat alle betrokkenen goed op de hoogte zijn. De leerlingen met een dyslexieverklaring worden op een aparte lijst met zorgleerlingen gezet. Wanneer er van de leerling nog geen (kopie van een) officiële dyslexieverklaring op school aanwezig is, wordt er voor contact met de ouders gezocht met het verzoek deze verklaring zo snel mogelijk op te sturen. Als wij geen officiële diagnose hebben, kunnen en mogen wij als school leerlingen geen faciliteiten aanbieden. Als wij een kopie van de dyslexieverklaring en/of het onderzoeksrapport hebben ontvangen, komt dit in het dossier van de leerling.

- b. Bij alle leerlingen wordt aan het begin van het eerste schooljaar het niveau van de kernvaardigheden op o.a. de gebieden Nederlands leesvaardigheid, Nederlands woordenschat en Nederlands taalverzorging getest. De leerjaarcoördinator en toetscoördinator Nederlands verwerkt de uitslagen. Leerlingen die een lage score hebben op deze testen, kunnen dan in overleg met de toetscoördinator Nederlands en remedial teacher aangemeld worden voor steunles Nederlands.

2. Dyslexieonderzoek

2.1. Vooronderzoek

De (aanmeld) dossiers van de brugklas worden grondig door de remedial teacher gescreend op leerachterstanden en opvallend heden met betrekking tot het leren. De remedial teacher zal in het begin van het schooljaar de leerlingen die opvallend heden vertonen met betrekking tot het lees-en spellingsniveau uitnodigen voor een screening waarbij mogelijke dyslexie kan worden aangetoond. Deze screening wordt begin van het jaar in groepsverband afgenomen. Het instrument dat de remedial teacher gebruikt is het Signaleringsinstrument Dyslexie van Dyslexie Centraal. Er wordt samen met de mentor en de vakdocenten gekeken hoe de leerlingen in eerste instantie presteren op de (vreemde) talen. Indien op basis van alle gegevens het wenselijk lijkt om een individuele screening af te nemen, gebruikt de remedial teacher de DST-NL ofwel de Dyslexie Screening Test van Pearson Clinical. Op grond van de resultaten van deze screening wordt er met de remedial teacher, zorgcoördinator en de ouders overlegd of er nader extern onderzoek nodig is. Als ouders ervoor kiezen om een extern onderzoek uit te laten voeren, zijn zij zelf verantwoordelijk voor de kosten die dit onderzoek met zich mee brengt.

2.2 Uitslag van het dyslexieonderzoek

De ouders ontvangen van de externe deskundige de uitslag van de test (wel of niet dyslectisch) en een verslag van het onderzoek. Als er sprake is van dyslexie ontvangen de ouders ook een *dyslexieverklaring*.

De ouders zijn er zelf verantwoordelijk voor dat de zorgcoördinator een (kopie van) het onderzoeksverslag en de dyslexieverklaring krijgt. Dit komt in het dossier van de leerling.

3. Gesprekken met leerlingen over hun dyslexie

Als een leerling onderzocht wordt op dyslexie (door een externe organisatie) terwijl de leerling op het PNC onderwijs volgt en de diagnose dyslexie krijgt, wordt de leerling uitgenodigd voor een gesprek met de remedial teacher. De remedial teacher en leerling bekijken wat de leerling nodig heeft. Denk aan "handvatten" voor het leren van woordjes in de moderne vreemde talen en het lezen en leren van grote hoeveelheden tekst. Ook wordt aandacht besteed aan mogelijk gebruik van diverse hulpmiddelen (bijvoorbeeld laptop of het gebruiken van het computerprogramma Claroread).

Het onderzoeksbureau ofwel de externe organisatie die het dyslexie onderzoek heeft uitgevoerd, heeft het onderzoek uitvoerig besproken met de ouders en de leerling. In het onderzoeksverslag kunnen ook aanbevelingen voor school staan die speciaal op deze leerling afgestemd zijn. Met toestemming van ouders worden deze aanbevelingen ook met de school gedeeld.

De remedial teacher, zorgcoördinator en de afdelingsleider bekijken in hoeverre de aanbevelingen toepasbaar zijn binnen het schoolsysteem. Omdat iedere leerling (met dyslexie) anders is en andere behoeften heeft, bieden wij als school maatwerk aan.

Wat de remedial teacher op school doet:

- Na de uitslag van het onderzoek worden de nieuwe dyslectische leerlingen door de remedial teacher uitgenodigd voor een gesprek. In dit gesprek komt een aantal zaken aan de orde, zoals:
- Wat is dyslexie?
- Tegen welke problemen kun je aanlopen?
- Wat zijn je sterke kanten?
- Heb je nog ergens hulp bij nodig? En zo ja, in welke vorm? Denk aan spellingsondersteuning of leren leren.
- Uitleg van de verschillende faciliteiten die het Pieter Nieuwland College biedt.
- Tips hoe je kunt omgaan met dyslexie.
- Uitleg over de dyslexiekaart.

4. Contact met ouders

Als het dyslexie onderzoek is afgerond, kunnen ouders contact opnemen met de mentor of direct met de remedial teacher. Zij worden dan geïnformeerd over het dyslexiebeleid binnen het PNC, van welke faciliteiten de leerling gebruik kan maken en tips voor begeleiding door de ouders en voor de leerling zelf.

5. Extra faciliteiten

5.1 De extra faciliteiten die geboden kunnen worden zijn bijvoorbeeld:

- Extra tijd (proefwerken en module toetsen/examens).
- Minder vragen dan andere leerlingen tijdens de betreffende toets tijd.
- Aangepaste beoordeling van de spelling, zoals afgesproken binnen de secties.
- Indien mogelijk mondelinge overhoring (in overleg met de docent).
- Mondelinge leesbeurten beperken (in overleg met de docent).
- Extra ondersteuning (binnen of buiten de klas).
- Gebruik van regelkaarten.
- Gebruik van hulpmiddelen zoals een voorleesprogramma (Claroread e.d.).
- Toetsen in een groter lettertype (Arial 12) laten afdrukken.

Iedere dyslectische leerling krijgt een eigen dyslexiekaart waarop staat op welke faciliteiten hij/zij recht heeft. De kaart is een soort 'contract' tussen de dyslectische leerling en de school. Deze kaart mag niet misbruikt worden voor het niet of slechts deels maken / leren van het huiswerk.

5.2 Zorgleerlingen

De lijst met zorgleerlingen bevat de namen van alle dyslectische leerlingen van de school, naast leerlingen met AD(H)D, dyscalculie, leerlingen met contactstoornissen en leerlingen met speciale zorgbehoeften.

Zodra de lijst met namen van (dyslectische) leerlingen bekend is, wordt de eerste lijst (meestal in september) verspreid. Deze is ook te vinden in OneDrive in de map Zorg. Verder wordt in het leerlingvolgsysteem (Magister) bij de desbetreffende leerling vermeld of hij/zij dyslexie heeft en op welke faciliteiten hij/zij recht heeft.

Daarnaast is het de taak van de mentor van de desbetreffende leerling om zijn docententeam te informeren over de diagnose die de leerling heeft en de faciliteiten of andere afspraken die gemaakt zijn betreffende deze leerling. Vanaf dat moment worden de docenten geacht te weten dat deze leerlingen dyslectisch zijn. De docenten houden in de klas rekening met de dyslexie van de leerlingen bij beurten, proefwerken en overhoringen in overeenstemming met het bestaande dyslexiebeleid op school.

De lijst zal steeds worden bijgewerkt door de zorgcoördinator en remedial teacher in het geval er nieuwe (dyslectische) leerlingen worden aangemeld op school of van school gaan.

6. Hoe worden leerlingen met dyslexie begeleid?

Aan het begin van het schooljaar wordt met de dyslectische leerlingen individueel bekeken welke faciliteiten / ondersteuning ze nodig hebben. Vervolgens krijgen zij een dyslexiekaart (gele kaart). Op het PNC kunnen dyslectische leerlingen naar behoefte advies vragen bij de remedial teacher, die incidenteel hulp biedt.

Leerlingen met dyslexie kunnen begeleid worden door de mentor(en), vakdocent (Nederlands, Moderne Vreemde Talen, zaakvakken, wiskunde, enz.) en de remedial teacher. In principe kan er worden gewerkt aan lezen, spelling, studievaardigheden, structuur aanbrengen, vakspecifieke problemen en zelfvertrouwen.

7. Dispensatieregelingen Moderne Vreemde Talen (MVT)

7.1 Dispensatieregeling MVT in de onderbouw

Op het PNC kunnen leerlingen in de onderbouw op HAVO of VWO in uitzonderlijke gevallen vrijstellingen of een aangepast leerprogramma bij een vreemde taal aangeboden worden. Men kan dit zien als eindpunt op een continuüm van begeleiding en compenserende maatregelen ofwel de verschillende faciliteiten die het PNC biedt. Als deze maatregelen niet het resultaat bieden dat wenselijk is, kan worden overgegaan op (gedeeltelijke) dispensatie. Het is aan het bevoegd gezag (=directie) om toestemming te verlenen voor deze (gedeeltelijke) dispensatie. De inspectie hoeft van tevoren geen toestemming te verlenen, maar moet wel het dossier van de leerling kunnen raadplegen. Ook moet bij de inspectie bekend zijn op welke leerlingen deze situatie van toepassing is. Indien (bij toestemming) dispensatie uiteindelijk als oplossing wordt geboden aan een leerling, zal dit goed door de school onderbouwd moeten worden. Er moet in deze onderbouwing bijvoorbeeld rekening houden met de doorstroommogelijkheden van de leerling. Er wordt dus per leerling gekeken waar de leerling tegenaan loopt om te bepalen welke maatregel de leerling gaat helpen. Dit is maatwerk en daardoor zijn er niet vooraf vastgelegde richtlijnen die voor alle leerlingen geldt. In geval van vrijstelling volgt dat de leerling vervangend onderwijs voor taal- en letterkunde met een vergelijkbare studielast. In geval van een aangepast programma geldt ook dat dit programma voldoet aan de vereiste studielast.

Artikel 26e. Vrijstellingen en ontheffingen in periode voorbereidend hoger onderwijs v.w.o. en h.a.v.o.

4. Het bevoegd gezag van een atheneum kan een leerling ontheffing verlenen van het volgen van onderwijs in de taal genoemd in artikel 26b, eerste lid, onder c, in de volgende gevallen:

- a. de leerling heeft een stoornis die specifiek betrekking heeft op taal of een zintuiglijke stoornis die effect heeft op taal;
- b. de leerling heeft een andere moedertaal dan de Nederlandse taal of de Friese taal;
- c. de leerling volgt onderwijs in het profiel natuur en techniek of het profiel natuur en gezondheid en het onderwijs in de taal verhindert naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding.

5. Bij toepassing van het vierde lid, wordt de taal vervangen door een van de vakken of programma-onderdelen, genoemd in artikel 26b, derde tot en met zesde lid, of in het zevende lid, onder c of d, met een normatieve studielast van tenminste 440 uren, ter keuze van de leerling, voor zover het bevoegd gezag deze als zodanig aanbiedt.

Toelichting

In dit artikel zijn de vrijstellingen en ontheffingen voor de te volgen vakken op het havo en vwo geregeld.

In het vierde lid is geregeld welke atheneumleerlingen ontheffing kunnen krijgen van het volgen van een tweede taal naast Engels. Voor alle categorieën die in aanmerking kunnen komen voor een ontheffing als bedoeld in het vierde lid, geldt nadrukkelijk dat het bevoegd gezag bepaalt of en aan wie deze ontheffing wordt gegeven; het is dus geen recht waarop de leerling aanspraak kan maken.

In het vijfde lid is bepaald dat in het geval van een ontheffing voor een vreemde taal naast Engels, daarvoor in de plaats een ander examenvak moet worden gevolgd.

7.2 Criteria

- De leerling heeft een dyslexieverklaring en ondervindt, ook na compenserende maatregelen (faciliteiten) en begeleiding op school, ernstige hinder van de dyslexie.
- Daarnaast heeft de leerling een deskundigheidsverklaring van een geregistreerde gz-psycholoog/orthopedagoog, waarin deze verklaart dat vrijstelling/aanpassing voor de desbetreffende leerling gewenst is.
- De leerling spant zich maximaal in om tot goede resultaten te komen. Er wordt gekeken naar zaken als hoe gaat hij/zij met zijn huiswerk om, werkhouding, planning, gebruik van door school aangeboden leerstrategieën.
- In geval van aanpassing kan dit alleen gebeuren als er mogelijkheden zijn het programma aan te passen (denk daarbij aan inzet collega's en de organisatie van de lessen).
- In geval van vrijstelling kan dit alleen gebeuren als er mogelijkheden zijn een alternatief programma aan te bieden.
- De verwachting moet zijn dat de leerling met een aangepast programma, dan wel vrijstelling, de schoolcarrière succesvol kan doorlopen.

7.3 Procedure

Voordat een verzoek om een aangepast programma te mogen volgen of vrijstelling voor Frans of Duits in behandeling wordt genomen, moet duidelijk zijn dat de leerling, ondanks alle beperkingen, maximale inzet geleverd heeft, actief in de les geweest is en gebruik heeft gemaakt van de leerstrategieën die hem/haar zijn aangeboden.

Een aangepast programma kan vanaf het eind van klas 2 en in klas 3 aangevraagd worden. Ouders / verzorgers kunnen hiertoe een schriftelijk verzoek indienen bij de afdelingsleider. Daarin moet worden gemotiveerd waarom het verzoek gedaan wordt. De afdelingsleider vraagt adviezen aan de betrokken docent(en), de mentor en de remedial teacher en verzamelt schriftelijk werk van de leerling waarmee de ernst van de stoornis kan worden aangetoond. Het zorgteam bekijkt of de leerling voldoet aan de criteria. Daarbij wordt ook gekeken wat de individuele situatie van de leerling is. Het zorgteam adviseert het bevoegd gezag en diens uitspraak is bindend. De afdelingsleider geeft de beslissing door aan de leerling en de ouders.

De onderbouwing en verantwoording van het besluit worden opgenomen in het leerling dossier en op de lijst van dyslectische leerlingen wordt de maatregel geregistreerd. Als het verzoek gehonoreerd wordt, betekent dit dat er een bindende keuze is gemaakt. Er kan in de vierde klas niet voor dat vak gekozen worden. Dit veroorzaakt beperkingen in de mogelijkheden die er zijn *binnen* de profielkeuze, maar alle profielen kunnen gekozen worden.

Voor een overstap van de Havo naar het Atheneum is naast Engels, óf Frans óf Duits verplicht. Een aangepast programma Frans of Duits beperkt de keuzemogelijkheden binnen de profielen van het VWO. In geval van een aangepast programma voor het vak Duits op de Havo, kan de leerling niet meer doorstromen naar de profielen Natuur & Gezondheid en Natuur & Techniek van het VWO.

7.4 Dispensatieregeling MVT in de bovenbouw

Eerst vindt er een gesprek plaats tussen de ouders/verzorgers, leerling (die in het bezit moet zijn van een dyslexieverklaring) en de zorgcoördinator/remedial teacher. Onderwerp van gesprek is de motivatie voor de vrijstelling van een 2^e moderne vreemde taal in het gemeenschappelijk deel van het VWO.

Vervolgens dienen de ouders/verzorgers van deze leerling daartoe een verzoek in bij de "dispensatiecommissie".

Deze commissie bestaat uit:

- 1 docent die lesgeeft aan de betreffende leerling
- de afdelingsleider
- een lid van het zorgteam

De commissie beoordeelt ieder geval apart en betreft de volgende overwegingen in haar besluit:

- In welke mate wordt de leerling gehinderd door dyslexie?
- In hoeverre kan aangetoond worden dat de leerling eenzijdig begaafd is? (Een onvoldoende resultaat in de tweede en derde klas kan in géén geval het enige argument voor dispensatie zijn).
- Heeft de leerling een aantoonbare achterstand m.b.t. de 2e moderne vreemde taal, bijvoorbeeld door langdurig verblijf in het buitenland, ziekte of het niet volgen van de lessen?

De leerling moet in plaats van de vreemde taal (480 studiebelastinguren) een vervangend vak uit een profiel- of vrije deel kiezen met een normatieve studielast van ten minste 440 uren.

8. Examenfaciliteiten bij dyslexie

De exameneisen zijn niet voor alle leerlingen hetzelfde. Leerlingen kunnen gebruik maken van een tekstverwerker met spellingcontrole (mits spelling niet wordt beoordeeld). Dit recht geldt voor alle eindexamenkandidaten. De centrale examens waarbij de spellingscontrole niet is toegestaan zijn: Nederlands havo en vwo. Leerlingen met een geldige dyslexieverklaring kan echter worden toegestaan de spellingscontrole in te schakelen, ook bij de centrale examens waarbij beoordeeld wordt op spelling te weten; Nederlands havo en vwo (papier en digitaal). Alleen als de leerling daadwerkelijk spellingfouten maakt, worden conform het correctievoorschrift punten in mindering gebracht. (Bron: *examenblad.nl* 2025) Voor de schoolexamens en voor het centraal examen mag de computer als schrijfgerei gebruikt worden. Zowel de spellingscontrole als de woordvoorspeller in voorleesprogramma's zijn toegestaan.

Leerlingen met een dyslexieverklaring hebben bij het centraal examen recht op een standaard tijdverlenging van 30 minuten. Ook bij het schoolexamen hebben leerlingen recht op meer leestijd. Hier geldt een maximale verlenging van 25%, de tijdverlenging is in verhouding met de tijdsduur van de toets.

Als een leerling aangepast het examen maakt, dient de examensecretaris dit aan de inspectie te melden. Belangrijk is dat alle andere aanpassingen dan extra tijd (zoals auditieve ondersteuning) alleen zijn toegestaan als dit vermeld is in de dyslexieverklaring van de leerling. Examenopgaven op CD of een bestand voor voorleessoftware dienen door de leerling voor 1 december van het examen schooljaar aangevraagd te worden bij de examensecretaris. Een andere eis is dat de leerling al geruime tijd met het hulpmiddel moet hebben gewerkt. (Bron: *artikel 55 van het Eindexamenbesluit*).

Artikel 55. Afwijking wijze van examineren

De directeur kan toestaan dat een gehandicapte kandidaat het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van die kandidaat. In dat geval bepaalt de directeur de wijze waarop het examen zal worden afgelegd, met dien verstande dat aan de overige bepalingen in dit besluit wordt voldaan. Hij doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie.

2 Tenzij sprake is van een objectief waarneembare lichamelijke handicap, geldt ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde aangepaste wijze van examineren dat: a. er een deskundigenverklaring is die door een ter zake deskundige psycholoog of orthopedagoog is opgesteld,

b. de aanpassing voor zover betrekking hebbend op het centraal examen of de rekentoets in ieder geval kan bestaan uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten, en

c. een andere aanpassing slechts kan worden toegestaan voor zover daartoe in de onder a genoemde deskundigenverklaring ten aanzien van betrokkene een voorstel wordt gedaan dan wel indien de aanpassing aantoonbaar aansluit bij de begeleidingsadviezen, vermeld in die deskundigenverklaring.

Aangepast januari 2026 remedial teacher en zorg coördinator.